

Швець Г. Д.,

кандидат філологічних наук, доцент
Інститут філології Київського національного
університету імені Тараса Шевченка, м. Київ

Постановка проблеми. Загальновідомо, що на початку 1990-х років система навчання іноземців на території України переживала кризу: крах радянської політичної системи спричинив руйнування колишніх міждержавних освітніх зв'язків та помітне зниження інтересу до вивчення російської мови як іноземної. Ця сфера деякий час перебувала на межі зникнення, але поступово була відроджена багатьма ентузіастами в різних вищих України. Сформувалася й нова гілка лінгводидактики – викладання української як іноземної. Українська мова, яка отримала статус державної (що зумовило розширення її функцій в усіх сферах суспільного життя), є однією з найбільших серед слов'янських мов за кількістю носіїв і функціонує як мова місцевих громад у багатьох країнах світу, поступово утверджувалася також і як мова вищої освіти для іноземців. На часі – аналіз численних теоретичних та навчально-методичних публікацій з методики викладання української мови як іноземної, що з'явилися за цей період і свідчать про становлення нової галузі лінгвометодичних досліджень.

Аналіз досліджень і публікацій. Намагання підсумувати розвиток методики викладання української мови як іноземної на сучасному етапі спостерігаємо в численних публікаціях. Переважно це праці науковців та методистів, що працюють за кордоном і прагнуть поділитися з українськими колегами власним досвідом, здобутками, перспективами. Так, аналізу стану болгарської україністики присвячені розвідки І. Огієнко, грецької – Л. Глушенко, німецької – К. Бруннер, В. Маковської, польської – О. Баранівської, М. Кавецької, С. Романюк, А. Хранюк, російської – Г. Лесної, чеської – В. Ленделової, угорської – Є. Барань, французької – Н. Шевченко, шведської – І. Намакштанської тощо. Огляд посібників для іноземців та аналіз проблем методики викладання української мови як чужої здійснено в розвідці українського мовознавця І. Кочан [3].

Метою пропонованої статті є аналіз процесу становлення методики викладання української мови як іноземної та окреслення напрямків сучасного розвитку цієї нової галузі лінгводидактики.

Виклад основного матеріалу. Кількість іноземних громадян, що здобувають вищу освіту в нашій державі, щороку збільшується. Відповідно до наказу Міністерства освіти та науки України від 21.04.2010 р. мовою навчання для цього контингенту може бути українська, російська, англійська чи інша іноземна мова. Велика частина іноземців вивчають українську: як засіб оволодіння знаннями з фаху та з дисциплін циклів соціально-гуманітарної, фундаментальної, природничо-наукової та загальноєкономічної підготовки або лише як мову соціокультурного оточення. Сьогодні триває робота над створенням концепції мовної підготовки іноземців, яка б сприяла вдосконаленню системи навчання цього контингенту студентів. Мета мовної підготовки іноземних громадян полягає у «забезпеченні їхніх комунікативних потреб у різних сферах спілкування: науковій (для отримання конкурентоспроможної підготовки за обраним фахом), суспільно-політичній і соціально-культурній (для належної адаптації та повноцінного орієнтування в новому соціально-культурному середовищі, особистісного культурного розвитку), побутової (для задоволення потреб повсякденного життя), а також для виховання гармонійної особистості, що здатна до міжкультурного діалогу» [7, с. 138].

Для досліджень із методики викладання української мови як іноземної важливим є досвід її викладання за межами нашої держави. Як відомо, до початку 90-х років ХХ ст. за кордоном української мови як іноземної навчали лише в кількох академічних осередках, у межах слов'янознавчих студій, іноді факультативно. З приступних в Україні джерел маємо дані про викладання української мови як іноземної з 1938 р. у Національному інституті східних мов у Франції, з 1953 р. – у Варшавському університеті, з 1961 р. – у Будапештському університеті ім. Лоранда Етвеша, з 60-х років – у Софійському університеті імені Климента Охридського тощо. Також практичний курс української мови у середині 50-х років входив до програми підготовки курсантів Мовної школи Міністерства оборони США. Після здобуття Україною незалежності загальний інтерес до української мови підвищився, що зумовило необхідність запровадження відповідної дисципліни до навчальних планів багатьох вищих навчальних закладів світу. Сьогодні можемо говорити про становлення системи викладання української мови як іноземної за кордоном у таких напрямках:

1) українська як мова спеціальності (так, наприклад, дипломи бакалавра, магістра й доктора з української мови мають можливість отримати студенти Національного інституту східних мов у Франції; у Санкт-Петербурзькому державному університеті відкрито магістратуру за напрямом «Українська мова» і відділення бакалаврату «Українська мова та література. Німецька мова», «Українська мова та література. Англійська мова» тощо);

2) українська як друга іноземна мова в межах традиційної славистики (у Слов'янському й Гуманітарному університетах Бішкека (Киргизія), Санкт-Петербурзькому та Московському державних університетах (Росія), багатьох університетах Польщі, Чехії та інших слов'янських країн);

3) українська мова як складова системи підготовки фахівців з українознавства (у Краківському та Сілезькому університетах, Державній вищій професійній школі (Польща) тощо);

4) українська мова у системі підготовки фахівців-міжнародників (наприклад, у Московському державному інституті міжнародних відносин (Росія));

5) українська як факультатив (третя іноземна) (у Берлінському університеті імені Гумбольдта (Німеччина), Афіньському університеті (Греція) тощо).

Однією з великих проблем, перед якою опинилися зарубіжні викладачі української як іноземної після зростання попиту на її вивчення (у 90-х роках ХХ ст.) був дефіцит відповідних навчальних матеріалів. Отож результатом плідної роботи кафедр названих та багатьох інших навчальних закладів за кордоном стала низка підручників та посібників з української мови як іноземної для носіїв певних мов: французької – О. Данильченко (2000), Р. Михайлик (2003), Н. Лисенко (2010), О. Ясинська та Е. П'єрро (2002, 2011); англійської – А. Гумецька (1988); Г. Дуравець (1993), Я. Пресс і С. Пуг (1994), О. Бех, Дж. Дінглей (1997); російської – В. Мушинська (2003, 2010), Г. Лесная (2010), А. Архангельська, О. Левченко та В. Мокієнко (2012); польської – І. Гук та М. Кавецька (1994, друга частина – 2003), В. Василенко (1996, 2001), Н. Грицюк (2009), О. Белей (2010), Я. Співак (2010), Т. Космеда (2011), Б. Томанек-Зінкевич та О. Баранівська (2012); словацької – М. Чижмарова (2011); угорської – С. Панько (1994, 1995), С. Мельник (1999), М. Капраль (2002), Ю. Софілканич (2004, друга частина – 2009), І. Багмут та В. Штефуца (2010); німецької – О. Анхальт-Босеч (1996), С. Амір-Бабенко (1999), В. Колбіна й С. Сотнікова (2004), Л. Шуберт (2005, 2007); болгарської – А. Стаменова та Р. Камберова (2008); чеської – В. Ленделова, Г. Миронова, Й. Андерш; шведської – Б. Нільсон, І. Намакштанська, П.-А. Будін.

Усвідомлюючи важливість використання мультимедійних технологій у навчанні іноземної мови, за кордоном створюють комплекси навчальних матеріалів з української мови як іноземної, наприклад: навчальний комплекс Г. Лесної для російських студентів (підручник («Учебник украинского языка. Уровень А1»; «Украинский язык для стран СНГ»), «Колекція мультимедійних матеріалів», «Каталог мультимедійних матеріалів»); навчальний комплект Б. Томанек-Зінкевич та О. Баранівської для польських студентів (підручник («Українська мова для початківців»), словник до нього та диск із записами).

Зарубіжні українці, аналізуючи ситуацію з вивчення української мови у світі, відзначають такі негативні моменти: відсутність української структури, яка подібно до Британської ради, Французького центру або німецького Гете-Інституту сприяє нормативному та водночас популяризаційному функціонуванню української мови і культури за кордоном, а відповідно відсутність матеріального забезпечення [2]; нерозробленість методики викладання української мови як іноземної. Насправді за останні кільканадцять років в Україні видано чимало відповідних теоретичних та методичних матеріалів (їх аналіз подано нижче), але проблема в тому, що, за відсутності державної підтримки, усі вони виходять нечисленними тиражами і залишаються практично неприступними для викладачів і студентів інших країн.

Якщо за кордоном видають підручники та посібники з української мови, розраховані передусім на носіїв конкретної мови, то на території України розвивається переважно інший напрямок лінгводидактичних та методичних досліджень – обґрунтування і створення універсальних навчальних матеріалів, не розрахованих на користувача певної мови чи мовної групи. Виняток становлять посібники для англомовних громадян (А. Медушевського та Р. Вятковської (1963), Ю. Жлуктенка, Н. Гоцької та Т. Молодід (1973, 1978), Т. Макарової, Л. Паламар і Н. Присяжнюк (1970-1973, 1979-1981, 1988-1990, 1993)) та носіїв російської мови (Ю. Жлуктенко, Є. Карпіловська, В. Ярмач (1991), О. Сербенська, З. Терлак (1991), Ю. Ісиченко, В. Калашник, А. Свашенко (1992), І. Ющук (1992), І. Вихованець, Є. Карпіловська, П. Клименко (1998), М. Плющ, Л. Паламар (2009) та ін.). Останній напрямок досліджень (створення навчальних матеріалів для російськомовних учнів) є традиційним для методики викладання української мови, оскільки його розвиток зумовлювали історико-політичні реалії ХХ ст.: збільшення кількості російськомовного населення за рахунок міграційних процесів у радянський період викликало необхідність розробки відповідної методики для ефективного викладання української мови у школах з російською мовою навчання та створення матеріалів, призначених для носіїв російської мови, які бажано самостійно вивчити українську чи удосконалити знання з неї.

Після здобуття Україною незалежності зростає кількість вищих навчальних закладів, у яких викладання здійснюється державною мовою, відтак, виникла необхідність у підручниках і посібниках для іноземців різних національностей, що отримують вищу освіту українською мовою. Першою спробою комплексного теоретичного осмислення напрямків розвитку молодшої гілки лінгвометодичних досліджень – викладання української мови як іноземної – стала проведена 1993 р. в Ялті Міжнародна наукова конференція. Її метою були пошуки нових підходів до викладання української мови як іноземної із застосуванням набутих сучасної лінгводидактики. Учасники конференції акцентували на недостатності методичного забезпечення практичного курсу української мови як іноземної, відсутності серйозних праць у галузі методики її викладання.

Першими ґрунтовними дослідженнями, важливими для розвитку методики викладання української мови як іноземної, стали докторські дисертації Г. Онкович та Л. Паламар.

У докторському дослідженні Г. Онкович («Теоретичні основи використання засобів масової інформації у навчанні української мови студентів-нефілологів», 1995 [5]) запропоновано пресодидактичний підхід, який полягає в залученні до навчального процесу масовокомунікаційних матеріалів з метою розвитку всіх видів мовленнєво-розумової діяльності студента. Автор обґрунтовує поняття пресодидактики й пресолінгводидактики як складових лінгводидактики та розглядає журналістику як одну із базових наук методики викладання мови, оскільки матеріали засобів масової інформації виступають джерелом лінгвістичних й екстралінгвістичних знань, є мовленнєвими стимуляторами та розширюють обрії культурної пам'яті студентів.

У докторській дисертації Л. Паламар («Функціонально-комунікативний принцип формування мовної особистості», 1997 [6]) виокремлено три гілки методики викладання української мови: як рідної, як спорідненої та як іноземної. Констатуючи появу з відродженням незалежної України нового лінгвометодичного напрямку (українська мова як іноземна), автор відзначає, що його науково-теоретичні засади базуються на основі досягнень лінгвометодичної світової науки та найновіших розробок сучасних українських лінгвістів, педагогів, психологів, а також досвіді викладання мов у середній та вищій школі. На думку Л. Паламар, зміст методики викладання української мови як іноземної повинен охоплювати такі напрямки: опис української мови для іноземців з урахуванням особливостей української мови та мови студентів; комунікативні мінімуми для різних контингентів, що вивчають мову; лінгвокраїнознавчий та краєзнавчий мінімуми, необхідні для спілкування в комунікативних ситуаціях побутового та соціально-культурного характеру; вивчення сучасних методів навчання: інтенсивних, комунікативних, аудіовізуальних тощо. Автор дослідження визначає головною метою навчання української мови іноземних студентів їх підготовку до спілкування в побутовій, професійній, соціально-політичній та культурній сферах і забезпечення умов для повного оволодіння фаховими дисциплінами українською мовою. Л. Паламар наголошує, що методика викладання української мови має бути різною для кількох груп іноземних учнів:

- іноземних студентів, для яких мова стане основним засобом майбутньої професії (філологи, журналісти);
- іноземних студентів-нефілологів, для яких мова є лише засобом здобуття майбутньої спеціальності в Україні;
- іноземців, що приїхали в Україну з метою бізнесу, туризму тощо на короткий термін;
- іноземних громадян-слухачів короткотермінових курсів української мови (від однотижневих до шестимісячних) для студентів, аспірантів, туристів, комерсантів тощо;
- усіх охочих опанувати українську мову за межами України з допомогою спеціальних радіо-й телекурсів, відеокурсів, комп'ютеризованих програм і навчальних матеріалів.

Л. Паламар у своєму дослідженні виділяє три етапи навчання української мови як іноземної: початковий (2-3 місяці, мета – навчити розуміти на слух повільне мовлення на основі обмеженого мовного матеріалу, читати короткі навчальні тексти, розмовляти на навчально-побутові теми); середній (4-5 місяців, мета – навчити розуміти на слух тексти на навчально-побутові теми, читати адаптовану літературу, наукові, публіцистичні, газетні тексти, розмовляти на навчально-побутові теми, ознайомити студентів з основними структурними типами стилів української мови); основний (високий) – протягом навчання на основних факультетах вишів за обраним фахом (4-5 років, мета – розвиток і вдосконалення умінь та навичок, сформованих на попередніх етапах). Основу увагу науковець приділяє аналізу особливостей навчання української мови на підготовчому факультеті (початковий та середній, за термінологією автора, етапи): проаналізовано зміст і принципи навчання, засоби, методи, систему вправ тощо.

У 1995 р. виходять у світ «Навчальні мінімуми з української і російської мов для іноземців» [4]. Авторі – Н. Зайченко та С. Воробйова – запропонували мовний (фонетичний і граматичний), комунікативно-поняттєвий та

лексичний мінімуми, які складають змістову базу для розроблення конкретних програм навчання іноземців української мови, а також для написання підручників і навчальних посібників. Варто зауважити, що в названому виданні вперше етапи (ступені) навчання української мови як іноземної виділені відповідно до загальноприйнятих у системі сертифікованого навчання іноземних мов у країнах Європи: «Елементарне спілкування», «Вступний етап», «Початковий етап», «Базовий етап», «Основний (середній) етап – 1», «Основний (середній) етап – 2», «Просунутий етап», «Завершальний етап». «Навчальні мінімуми» стали фундаментом для створення навчально-методичного забезпечення викладання української мови як іноземної: з'являються відповідні навчальні програми (наприклад, «Програми викладання курсу сучасної української літературної мови в умовах діаспори та як іноземної» (Тернопіль, 1996), «Програма практичного курсу української мови. Для іноземних студентів та стажистів. Усне мовлення. Упоряд. Н. Присяжнюк, А. Максименко (Київ, 1997)) та методичні матеріали. Оскільки переважна більшість іноземних громадян перед вступом до вищого навчального закладу проходить курс пропедевтичного навчання на підготовчому факультеті, найбільша кількість методичних розробок 1990-х – початку 2000-х років стосувалася початкового етапу навчання української мови як іноземної. Це посібники для іноземних студентів підготовчих факультетів, створені викладачами різних вишів України: Вінницька В., Головашина Л., Плющ Н. Українська мова як іноземна (початковий курс) (Київ, 2002); Гримич М., Непийвода Н., Різун В. Українська мова щодня. Початковий рівень (Київ, 1998); Євстигнєєва Г. Перші кроки українського мовлення: навчальний посібник для студентів-іноземців (Львів, 1994); Кисельова Т., Солонська О., Безкровна Л. Українська мова: перші кроки: навчальний посібник для іноземців (Харків, 2002); Корженко В., Корженко З., Горчинська Л. Українська мова для студентів-іноземців підготовчого відділення. Розмовно-фонетичний курс (Вінниця, 2005); Космакова-Братушенко Т. Українська мова для іноземців (Одеса, 2000); Лисенко Н., Кривко Р., Світлична Є., Цапко Т. Українська мова для іноземних студентів (Київ, 2002); Мацієвська Н., Мельникова Л., Поліщук Т., Степаненко Л., Товкач Л. Українська мова для студентів-іноземців. Початковий курс (Черкаси, Ч. 1 – 1998, Ч. 2. – 1999) та ін.

Серед навчальних видань для іноземних студентів підготовчого факультету також можна виокремити навчальні посібники, спрямовані на забезпечення ефективного оволодіння інокомунікантів базовою термінологією профільних дисциплін обраної спеціальності й основами наукового стилю мовлення української мови: Альохіна С., Онкович Г., Шутенко Я.-С. Українська мова для іноземних студентів: початково-предметні курси (Математика. Креслення. Хімія. Фізика. Біологія) (Київ, 1998); Бахтіярова Х., Лукашевич С., Майданюк І. З., Сеген М. П., Петухов С. В. Українська мова: Практичний курс для іноземців. Посібник для слухачів підготовчих відділень і факультетів (медичного спрямування) (Тернопіль, 1999); Сапожнікова О. Українська й зарубіжна література. Початковий курс для іноземних студентів підготовчих факультетів вищих закладів освіти (Київ, 2005); Соломянюк Л., Головашина Л. Основи економіки для студентів-іноземців (Київ, 2004) тощо.

У середині 90-х років ХХ ст. відбувається становлення системи навчання методики викладання української мови як іноземної: для підготовки філологів, компетентних у викладанні української мови в аудиторії учнів-інокомунікантів, у 1996 р. було відкрито спеціалізацію «Українська мова як іноземна» та внесено її в перелік спеціальності «Українська мова і література». Зараз підготовка фахівців за цією спеціалізацією здійснюється на кафедрі української та російської мов як іноземних Інституту філології Київського національного університету імені Тараса Шевченка та кафедрі прикладного мовознавства Львівського національного університету імені Івана Франка. Спеціалістами названих кафедр обгрунтовано концепцію підготовки фахівців для викладання української мови як іноземної, розроблено відповідні навчальні програми, методичні матеріали. Інший напрямок методичної підготовки викладачів української мови як чужої – з числа іноземців-нефілологів, – лінгводидактичні засади якого обгрунтовано в науковому дослідженні А. Бронської («Теоретичні основи базової методичної підготовки викладачів української та російської мов як іноземних», 2002 [1]), сьогодні, на жаль, практично не розвивається, оскільки спецкурс «Методика викладання української мови як іноземної» (для іноземних студентів-нефілологів) не входить до чинних навчальних планів вищих навчальних закладів України.

Таким чином, у другій половині 1990-х – на початку 2000-х років були закладені підвалини розвитку методики викладання української мови як іноземної. Із другої половини 2000-х років спостерігаємо підвищення наукового інтересу дослідників до визначення методичних засад навчання української мови як іноземної; проблем викладання фонетики, лексики, граматики української мови як іноземної; урахування національно-культурної специфіки мовних одиниць у процесі вивчення української мови як іноземної тощо. Очевидною стала потреба колективного обговорення різноаспектних проблем викладання української мови як іноземної – з такою метою у 2005 р. на базі кафедри українського прикладного мовознавства Львівського національного університету імені Івана Франка було проведено Перший міжнародний науково-методичний семінар «Теорія і практика викладання української мови як іноземної». З 2006 р. у Львівському університеті регулярно відбуваються міжнародні науково-практичні конференції з питань теоретичних засад та форм, методів і засобів навчання української мови як іноземної; виходить збірник наукових праць «Теорія і практика викладання української мови як іноземної». Вісім випусків цього видання (2006-2013 рр.) свідчать про активний науковий пошук українських лінгводидактів у таких напрямках: організація та методичне забезпечення процесу навчання; викладання фонетики, лексики та граматики української мови; навчання видів мовленнєвої діяльності; роль тексту в навчанні мови як іноземної; лінгвокраїнознавчий аспект у курсі української мови як іноземної; інтерактивні методи та новітні технології викладання; проблеми сертифікації української мови як іноземної за європейськими стандартами; обгрунтування лінгводидактичних засад укладання підручників та посібників для інокомунікантів різного рівня володіння мовою та різних спеціальностей.

Якщо навчальні видання з української мови як іноземної попереднього десятиліття були адресовані переважно студентам початкових рівнів володіння мовою (підготовчого факультету), то сучасні підручники й посібники формують систему різноаспектних навчальних матеріалів:

1) посібники з практичного курсу української мови для студентів різних рівнів володіння мовою (Антонів О., Паучок Л. Українська мова для іноземців. Модульний курс (2012); Джура М. Вивчаймо українську мову! (2007); Кудіна Т. Українська мова як іноземна (початковий курс) (2009); Палінська О., Туркевич О. Крок-1 (рівень А1-А2). Українська мова як іноземна: книга для студента (2011); Чезганов С. Українська мова як іноземна (2008, 2009); Чистякова А., Селіверстова Л., Лагута Т. Українська мова для іноземців (2008); Чумак В., Чумак О. Українська мова як іноземна в системі кредитно-модульного навчання (2011) та ін.);

2) посібники з різних видів мовленнєвої діяльності (Зайченко Н., Воробйова С. Практичний курс української мови для іноземців: усне мовлення (2005); Єщенко Н. Практичний курс української мови: усне мовлення (2010) та ін.);

3) навчальні матеріали з граматики української мови як іноземної (Бондарєва Н., Шевченко М. Іти – ходити, їхати – їздити... – Навчальний посібник з української мови для іноземних студентів (2011); Зайченко Н. Українська мова як іноземна: граматичний аспект (2013); Ніколаєва Н. та ін. Українська мова для іноземців: (збірник вправ) (2011) тощо);

4) посібники з розвитку фахового мовлення іноземних студентів різних спеціальностей (Бойко Г. та ін. Наука і техніка в сучасному світі: збірник науково-популярних текстів та навчальних завдань для студентів-іноземців технічних вишів (2012); Вовк П., Радченко В., Крик Т. Українська мова: на матеріалі економічних текстів (2007); Дерба С., Любчевська-Сокур В. Українська мова для іноземних студентів. Наукові тексти та завдання до них (2012); Сокіл Б., Гончарова М. Науковий стиль мовлення. Навчальний посібник для студентів-іноземців першого курсу навчання (2013) тощо);

5) посібники для іноземних студентів-філологів (Бондарева Н. Стилїстика української мови (2010); Демянюк А. Розвиток навичок наукового мовлення (для іноземних студентів-філологів) (2009); Демянюк А. Практичний курс української мови (для іноземних студентів-філологів) (2011); Сокіл Б. Книга для читання з української мови для студентів-іноземців (2011, 2012); Шевченко М. Сучасна українська мова. Морфологія (2008) та ін.);

6) видання країнознавчого характеру – Антонів Л., Туркевич О. та ін. Мій Львів (2013); Дерба С. Знайомство з Україною (2012); Ключковська І та ін. Мандрівка Україною: навчальний посібник з української мови як іноземної (рівень В2) (2012); Швець Г. Знайомтеся: Київ (2011));

7) навчальні посібники з текстами публіцистичного стилю мовлення (Адаменко С. Мандри (2008); Дідківська Л., Любчевська-Сокур В., Ніколаєва Н. Українська мова для іноземних студентів: газетно-публіцистичні тексти та завдання до них (2012) та ін.);

8) навчальні видання з художніми текстами – Єлісова М. Коментоване читання художніх творів (2010); Швець Г., Торчинська Ю., Літвінчук А. Читаймо українською (2012); Дяченко С., Пятецька О. Українська література для іноземних студентів (2010)) та ін.

Висновки. Формування методики викладання української мови як іноземної відбувається як за кордоном (де розвивається переважно національно орієнтована методика – викладання носіям конкретної мови), так і в Україні (освітні реалії на теренах нашої держави актуалізують розвиток універсальної методики, скерованої на користувача будь-якої мови). У становленні методики викладання української мови як іноземної виокремлюємо три періоди:

1) початок 90-х років ХХ ст. (перші спроби комплексного теоретичного осмислення напрямків розвитку молодшої гілки лінгвометодичних досліджень, усвідомлення проблем: недостатність методичного забезпечення практичного курсу української мови як іноземної, відсутність серйозних праць у галузі методики її викладання);

2) друга половина 1990-х – початок 2000-х років (закладено підвалини розвитку методики викладання української мови як іноземної: дисертаційні дослідження Г. Онкович, Л. Паламар, А. Бронської; «Навчальні мінімуми з української і російської мов для іноземців» Н. Зайченко та А. Воробйової; відкриття спеціалізації «Українська мова як іноземна» в межах спеціальності «Українська мова та література»; поява численних навчально-методичних матеріалів переважно для студентів підготовчого факультету);

3) останнє десятиліття (активний науковий пошук дослідників з методики викладання української як іноземної в різних напрямках: організація та методичне забезпечення процесу навчання; викладання фонетики, лексики та граматики української мови; навчання видів мовленнєвої діяльності; роль тексту в навчанні мови як іноземної; лінгвокраїнознавчий аспект у курсі української мови як іноземної тощо; поява численних підручників та посібників для інокомунікантів різних рівнів володіння мовою, що формують систему різноаспектних навчальних матеріалів).

Резюме. У статті проаналізовано становлення методики викладання української мови як іноземної. Окреслено розвиток цієї науки за кордоном та в Україні. Систематизовано численні наукові дослідження та навчально-методичні матеріали з методики викладання української мови як іноземної. Схарактеризовано напрямки наукових пошуків у цій галузі. **Ключові слова:** українська мова як іноземна, лінгводидактика, лінгвометодичні дослідження.

Резюме. В статье дан анализ становления методики преподавания украинского языка как иностранного. Очерчено развитие этой науки за рубежом и в Украине. Систематизированы многочисленные научные исследования и учебно-методические материалы по методике преподавания украинского языка как иностранного. Охарактеризованы направления научных поисков в этой отрасли. **Ключевые слова:** украинский язык как иностранный, лингводидактика, лингвометодические исследования.

Summary. The article gives an analysis of the development of methodology of teaching Ukrainian as a foreign language. It outlined the development of this science in Ukraine and abroad. It systematized scientific researches and methodical materials on methodology of teaching Ukrainian as a foreign language. The paper characterized directions of research in this science. **Keywords:** Ukrainian as a foreign language, linguodidactics, linguomethodical researches.

Література

1. Бронська А. А. Теоретичні основи базової методичної підготовки викладачів української та російської мов як іноземних / А. А. Бронська. – К.: Редакція «Бюлетеня Вищої атестаційної комісії України», видавництво «Голока», 2002. – 208 с.

2. Бруннер К. Викладання української мови як іноземної в Німеччині: досвід, роздуми й ідеї після одного семестру в Берліні // Теорія і практика викладання української як іноземної. – Вип. 4 / К. Бруннер. – Львів: Видавничий центр ЛНУ імені Івана Франка, 2009. – С. 18-25.

3. Кочан І. Становлення і розвиток методики викладання української мови як іноземної // Теорія і практика викладання української як іноземної. – Вип. 7 / І. Кочан. – Львів: Видавничий центр ЛНУ імені Івана Франка, 2012. – С. 17-23.

4. Навчальні мінімуми з української і російської мов для іноземців / Укл. Н. Ф. Зайченко, С. А. Воробйова. – К.: ІСДО, 1995. – 200 с.

5. Онкович Г. В. Теоретичні основи використання засобів масової інформації у навчанні української мови студентів-нефілологів: автореф. дис. на здобуття наук. ступеня д. пед. н. / Г. В. Онкович. – К., 1995. – 35 с.

6. Паламар Л. М. Лінгводидактичні основи формування країномовної особистості / Л. М. Паламар. – К.: НПП «Київський університет», 1997. – 235 с.

7. Ушакова Н. І. Концепція мовної підготовки іноземців у ВНЗ України / Н. І. Ушакова, В. В. Дубічинський, О. М. Тростинська // Викладання мов у вищих навчальних закладах освіти на сучасному етапі. Міжпредметні зв'язки: 36. наук. статей. – Вип. 19. – Харків: Харківський національний університет імені В. Н. Каразіна, 2011. – С. 136-146.